

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimni nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vsa leta 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leta 13 gld., za četrt leta 8 gld. 80 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša. Za oglasila plačuje se od štiristopne petit-erste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopolni naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oglasila, t. j. vse administrativne stvari.

Nemška razkritja o grofu Badeniju.

Že nekaj časa je tega, kar smo izgubili vero v grofa Badenija. Ko je prevzel krmilo vlade, smo zaupali in verjeli njegovim besedam, kakor se verjame honestnim ljudem. A kaj hitro smo se prepričali, da se njegova dejanja ne ujemajo z njegovimi besedami in od tedaj je ginevalo naše zaupanje do njega čedalje bolj in končno se povsem izgubilo.

Ministerski predsednik se drži Taaffeove taktike; kar kdo hoče, vse obljubi, ne stori pa nič, ali le kar se zdi njemu prav in ugodno; a grof Badeni je pokojnega Taaffea še nadkrilil, kakor svedočijo najnovejša razkritja o njegovem postopanju.

Te dni je dvorni svetnik Exner na nekem volilnem shodu pojasnjeval, zakaj se je nemška levica razbila. Povedal je, da se večina levičarjev zategadelj ne odloči za opozicijo zoper vlado, ker se boji za Moravo in Šlezijo, kjer vzdržuje samo vladna podpora hegemonijo nemške stranke povedal pa tudi, kako se je zgodilo, da so nemški poslanci iz Češke zapustili levičarski klub.

Prav v tem oziru je postopanje grofa Badenija prekarakteristično. Ko je slišal, da se je v levičarski stranki začelo močno gibanje proti njegovi politiki in da nekateri silijo na to, da se začne obstrukcija, pozval je levičarske kolovodje, zaupne može posamičnih, v levičarski stranki združenih frakcij k sebi na zaseben pogovor. Levičarji so poslali grofa Khuenburga, dvorna svetnika dr. Beera in dr. Hallwicha ter dr. Mengerja, in ti so stali v vladi čvetero vprašanj, glede katerih so hoteli izvedeti, kako stališče zavzema vlada proti njim. Prvo vprašanje se je nanašalo na češko državno pravo, drugo na šolske zakone, tretje na obranitev državnih osnovnih zakonov, četrto na češko vprašanje, (namreč na razdelitev češke dežele na dve skupini itd.)

Na ta vprašanja je ministerski predsednik odgovoril popolnoma v levičarskem zmislu in so bili levičarji z njegovim odgovorom povsem zadovoljni.

Ker pa niso prav verjeli besedam ministerskega predsednika, so zahtevali, naj se v istem zmislu izreče tudi javno in sicer v proračunskem odseku. Ker se je ministerski predsednik branil, stavili so to za pogoj, sicer da začne obstrukcija. Badeni je

to storil, a odgovoril je v proračunskem odseku tako nejasno, da poslanci iz Češke niso bili z njegovim odgovorom zadovoljni in so izstopili iz kluba, ko ta ni hotel začeti obstrukcije, izgovarjaje se, da je Badeni tudi v proračunskem odseku govoril v istem zmislu, kakor pri zasebnem posvetovanju, če tudi ne tako jasno in precej dvoumno.

Exnerjeva razkritja so zlasti v Čebih obudila veliko ogorčenost zoper grofa Badenija, ker je grof Badeni bil tudi češkim poslancem delal raznih obljub, in sicer v nasprotnem zmislu.

Oficijozni listi molče o teh razkritjih, katera postavljajo Badenijevo taktiko v kaj čudno luč, ni torej dvoma, da so resnična. Grof Badeni ima torej namene, s katerimi morejo biti nemški levičarji popolnoma zadovoljni, katerih se samo očitno ne upa s tisto določnostjo formulovati, kakor pri privatnem posvetovanju!

Tako postopanje že več ni dostojno in ker kažejo vse okolnosti, da hoče grof Badeni tudi nasproti nam postopati po istih načelih, po katerih se je ravnal napram levičarjem, se ne sme čuditi, da smo izgubili tudi zadnjo trohico zaupanja do njega.

Iz proračunskega odseka.

Na Dunaji, 21. novembra.

Kranjski državni poslanci, izvzemši grofa Hohenwarta, so imeli večerj zaupno posvetovanje z železniškim ministrom vitezom Guttenbergom glede druge železniške zveze s Trstom. Izid tega posvetovanja je, da se je minister izrekel zoper Predelsko železnico pa tudi zoper progo Divača-Škofja Loka, pač pa za projekt, za kateri se zlasti baron Schwegel poganja, namreč za Bohinjsko železnico. Ministerski svet se še ni odločil, ali dvomiti ni, da pritegne železniškemu ministru, če ne pride kaj posebnega vmes.

Tudi v današnji seji proračunskega odseka se je minister zaupno izrekel glede druge zveze s Trstom. Proračunski odsek je imel danes tudi večerno sejo, v kateri je dognal proračun železniškega ministerstva. V ponedeljek se rešijo še zadnji deli proračuna, v sredo pa predloži generalni poroče-

valec Szczepancowski svoj referat, kateri se v četrtek razdeli v zbornici. Generalna debata o proračunu se začne potem v ponedeljek dne 31. novembra.

Razpravo o proračunu železniškega ministerstva je otvoril poročevalec Exner, kateri je pojasnjeval organizacijo in naloge centralnega vodstva ter predlagal več resolucij, izmed katerih naj omenimo le dve, s katerimi se zahteva, naj se obnovi državni železniški svet in naj se delajo priprave za ustanovitev komunikacijskega ministerstva.

Dr. Kaizl se je spodikal ob načinu sestavljanja drž. proračuna in ob prevelikih troških za centralno železniško upravo. Lu pul je zahteval, naj se v Črncovih ustanovi obratno ravnateljstvo, dr. Steinswender se je hudoval, da avanzirajo več jezikov zmčni uradniki hitreje nego tisti, ki znajo samo nemški, zahteval naj se uradniki iz jednega direkcijskega okrožja ne predstavljajo v druga in grajal, da se je zakonski načrt o podražavljenju železnic že razglasil. Mauthner je govoril precej obširno o tarifnih rečeh.

Posl. Povše je priporočal vladi, naj ustanovi v Ljubljani mehanično delarnico in naj poskrbi, da bodo tudi vlaki kamniške železnice vozili na južni kolodvor.

Železniški minister Guttenberg je odgovarjal na nekatera Steinswenderjeva izvajanja, na kar se je vzprejelo poglavje „centrala“ in se je začela debata o poglavju „zgradba novih železnic“.

Prvi govornik, tržaški posl. Stalitz, je vprašal ministra, boče li vlada zgraditi Predelsko železnico in kdaj jo misli zgraditi. Dr. Steinswender je vladi očital, da glede železnic zanemarija južne pokrajine. Že pol stoletja traja boj za Predelsko železnico, a ker jej nasprotujeta vojni minister in Ogerska, se ne doseže nič.

Baron Schwegel je opozarjal na veliko nevarnost, katera preti Trstu, če se zgrade kanali, vodeči v Baltiško in Severno morje, radi katere je zgraditi drugo železniško zvezo z Trstom. Najboljši železniški projekt je proga čez Ture in skozi Bohinj. Da proga ne bo tekla čez Predel, ne bo alteriralo gospodarskega efekta te železnice. Dočim govore za bohinjsko progo važni gospodarski in stra-

Listek.

Izza polpreteklih časov.

(Spominska črtica.)

Bilo je dne 22. junija 1872. l., ko se je vršil občni zbor „Narodne tiskarne“, kateri ostane trajno pomenljiv za ta zavod in spada v nekem oziru v zgodovino našega političnega razvoja, pa je tudi še v drugem oziru zanimljiv in spomina vreden.

„Slovenski Narod“ je bil od njega ustanovitve in je še dandanes list, kateri so klerikalci vedno sovražili in preganjali in poskušali ga uničiti, kateri pa so tudi večkrat skušali dobiti v svoje roke, dobro vedoč, da dobe z njim mogočno in vsakemu sovražniku nevarno orožje.

Samo jedenkrat so se upali nastopiti v odkritem boju, da bi dobili v svoje roke „Narodno tiskarno“ in z njo „Slovenski Narod“ in to se je zgodilo pri rečenem občnem zboru.

Že tri tedne pred dotičnim občnim zborom so napovedale „Novice“, da se bodo posebne reči na njem godile in to isto je prorokoval tudi „Vaterland“, čigar dopisnik je bil tedaj Klun, in v katerem je z vsemi mogočnimi sredstvi hujškal zoper

„Narodno tiskarno“ že od tedaj, ko se je sprožila misel, da se ustanovi, ter jo v istem listu imenoval celo „Schwindel“.

Na rečeni občni zbor, kateri se je vršil pod predsedstvom za „Narodno tiskarno“ prezaslužnega dr. Ahačiča, prišli so klerikalci pod vodstvom umrlega Kluna. Pokupili so bili nekaj delnic in mislili, da se jim njih naklep gotovo posreči, saj je bilo društvo vsled slabega gospodarstva koj v prvem letu svojega obstanka zagazilo v velike dolgove, in da se je takrat rešilo gotovega propada, je zasluga le nekaterih požrtvovalnih rodoljubov.

Klun in njegovi somišljeniki so na tistem občnem zboru upravni odbor strastno napadali. Kar so mu stvarnega očitali, je bilo največ utemeljeno, ali Klun je bil takrat še mlad in vročkrven, še ni znal tako diplomtizirati, kakor v poznejših letih in vsled tega sam zakrivil, da se mu njegov naklep ni posrečil.

Postal je namreč oseben, žalil društvenega tajnika dr. Vošnjaka osebno in prouzročil s tem škandalozen prizor. Dr. Vošnjak je v svojem odgovoru na Klunova očitanja rekel, da dvomi o iskrenosti Klunovega zanimanja za procvit „Narodne tiskarne“, češ, da je težko verjeti možu, ki v

„Vaterlandu“ in v drugih njemu pristopnih listih to društvo vedno napada, je imenuje „schwindel“ in se trudi mu podkopati zaslonbo v narodni in kredit. Klun je na to dejal dr. Vošnjaku, naj mu dokaže, da je dopisnik „Vaterlanda“ — kar je bila javna tajnost — in ga naravnost obkladal z nedostojnimi posvkami.

Lahko si je misliti, kako je ta surovi napad vse navzočnike razburil; skoro bi bilo prišlo do pretepa, kar je dr. Ahačič le iz težka preprečil. Občni zbor se je po tem nadaljeval in končno se je sklenilo sklicati izreden občni zbor, v mesecu septembru, na katerem pa Klun s svojimi pristaši ni več delal zgage, menda zato ker je bil v tem dobil za svoja surova žaljenja zaslužno plačilo.

Dr. Vošnjak je namreč stolnega kaplana Kluna tožil radi žaljenja na časti. Kluna je zagovarjal dr. Costa, sodnik pa je bil zdaj že umrli originalni Čuček. V sodni dvorani se je zbralo toliko odličnega občinstva, kolikor še pri nobeni taki obravnavi.

Costa je frazasto, a zmeđeno opravičeval Kluna in ker se je s s svojimi tiradami večkrat zaletel, so se mu navzočni „liberalci“ posmehovali. To ga je silno razburilo. Začel je kričati kakor kak črednik in zahteval, naj se poročevalc „Slovenskega Naroda“

tegični interesi, je mnogo uvaževanja vrednih argumentov, kateri govorijo zoper predelsko železnico. Pri predelski progi niso druge kronovine razen Goriske nič interesirane, a Kranjska bi potem s to progo sploh ne bila v zvezi in bi imela veliko škodo. Najboljša bi bila proga od Celovca čez Karavanke in skozi Bohinj. Govornik je potem razpravljal o zgradbi lokalnih železnic v južni pokrajini in toplo priporočal zgradbo belokranjske železnice v zmislu sklepov, katere je storil dež. zbor kranjski.

Posl. Elbl je priporočal zgradbo proge Wolfenberg-Zeltweg in je vprašal ministra, kod misli, da pojde druga zveza s Trstom.

Posl. Robič je opozarjal, da se je že l. 1894. zagotovila zgradba železnice Spodnji Dravobreg-Velenje, da pa se še zdaj ne ve, ali se bo začela zgradba že prihodnje leto ali ne. Ker so priprave vse gotove in ker je ta proga velike gospodarske važnosti, je priporočal govornik, naj se čim prej začne z zgradbo.

Železniški minister vitez Guttenberg je obširno razpravljal o projektih glede druge zveze, a ker so bila neka njegova izvajanja zaupna, more se le reči, da se vlada še ni definitivno odločila, da pa minister sam je nasprotnik Predelske železnice.

V večerni seji je dr. Gregorčič z unemo se potegoval za Predelsko železnico, skušal ovreči, kar se navaja proti nji in dokazoval, da bi bila predelska proga v trgovinsko-političnem oziru boljše nego vsaka druga.

Poglavje, stoječe v razpravi, se je na to vzprejelo in po daljši stvarni debati tudi poglavje „obrat drž. železnic“. S tem je bil dogaan proračun železniškega ministra.

Prihodnja seja proračunskega bo v ponedeljek.

* * *

Gospodska zbornica je imela danes plenarno sejo, v kateri je z običajno naglostjo, s katero izvršujejo v njej zbrani politični penzionisti svojo nalogo, rešila celo dolgo vrsto vevlačnih predlogov, tako zakon o sodni organizaciji, zakon o obrtnih sodiščih, o kontingentu novakov za leto 1897., patentni zakon in domovinski zakon, o katerem je eden naših lordov izrekel po vzprejetju krilate besede: Danes smo ustvarili podlago, da se počasi Dunaj!

Interpelacija

poslancev dr. Ferjančiča in tovarišev na pravosodnega ministra v poslanski zbornici dne 20. novembra t. l.

Načelnik „Hranilnice in posojilnice za sv. Štefan na Zili in okolico“ se je obrnil na prvo imenovanega z naslednjo pritožbo: „Dne 12. oktobra t. l. prišel je načelnik tega hranilnega in posojilnega društva Boštijan Habrin v Šmohor (na Koroškem) k tamošnjemu c. kr. notarju s prošnjo, naj bi izposloval vknjižbo dveh slovenskih zadolžnic v zemljiško knjigo, a dobil je zasmehljiv odgovor: „Jaz nečem to vindiš hranilnico nič opravila imeti, pojdite k okrajnemu sodniku, mogoče Vam on to stori.“

sedaj tudi že mrtvi Albin Arko iz dvorane iztira. Čuček je rekel, da smeh nikakor še ni razžaljenje, dokler je tih in dostojen, kakor v tem slučaju, toda dr. Costa ni odnehal, kričal je še dalje in naposled udaril celo ob mizo. Na to pa ga je Čuček ostro pokaral in zaključil svojo grajo z besedami: „Ako bi bili kmet, dal bi vas zaradi vašega obnašanja odvesti v zapor“.

Čučkova izjava je tedaj prouzročila veliko senzacijo. „Neue Freie Presse“ je o njej spisala poseben uvodni članek, v katerem je Čučka ostro prijemala, da ni dal dr. Costa zapreti, češ, pred sodiščem so vsi jednaki in tudi z advokati se ne sme drugače postopati nego s kmeti.

Obravnava se je končala z obsodbo pokojnega Kluna. Ta ni Čučku te obsodbe nikdar odpustil in mu tudi v poznejših letih rad škodoval, če je le mogel. A obsodba je imela tudi za „Narodno tiskarno“ ugodnih posledic. Klun se ni več upal, poskusiti v odkritem boju, da bi jo dobil v svoje roke. Časih se je sicer diplomatičnim potom trudil zadobiti na „Slovenski Narod“ nekaj upliva, časih se je tudi „Slovenskega Naroda“ posluževal, da je zoper svojo lastno stranko kaj v javnost spravil, ali na občnih zborih ni nikdar več sukal bojnega kopja.

Potem šel je načelnik k c. kr. okrajnemu sodniku z istim namenom. Pa tudi tukaj je bil odvrnen, češ, „da se zemljiška knjiga piše v nemškem jeziku in da so spisi v slovenskem jeziku neveljavni.“

Sodni okraj Šmohorski ima po sadnji ljudski štetvi zraven 5472 Nemcev 4654 Slovencev. Vender niti okrajni sodnik dr. Seetivy, niti sodni adjunkt Martinak in c. kr. notar niso slovenskega jezika zadostno zmožni.

Tu se vnebovpijoče odreka pravica.

Glede na izjavo, katero je podal nje eksc. gospod pravosodni minister v seji budgetnega odseka dne 24. oktobra t. l. „da se justična uprava drži načela, da bodi v svoji domovini vsakdo v svojem jeziku zaslišan in do bodi tudi v istem jeziku rešitev“ — vprašajo podpisani: „Noče li nj. ekscelencja ta slučaj odločiti pravice in zaenmarjanja dolžnostij od strani zadevnih funkcionarjev preiskati dati in potem, če se pokaže resničnost — o čemer se komaj dá dvomiti — radi njega zasluženo kaznovati, in nadalje hoče li potrebno ukreniti, da to nekvalifikovano preziranje slovenskega ljudstva izgine iz pravosodja?“

(Sledé podpisi.)

V Ljubljani, 23. novembra.

Klerikalci in učitelji. Klerikalce silno jezi, da so učitelji odločno se uprli sklepom katoliškega shoda. Da nad učitelji stresajo svojo jezo, jih dolže, da jih mnogo pripada socijalistični in skrajni nemškonsarodni stranki. Namen je očividni. Očrnil bi učitelstvo radi na višjih mestih, ker noče trobiti v klerikalni rog. Če se bode začel mej učitelstvom razširjati socijalni demokratizem, je pač v prvi vrsti kriva klerikalna stranka. Ničesa ni bolj pripravno, potisniti učitelje v tabor socijalnih demokratov, kakor podobni govori, kakeršnega je imel dr. Ebenhoch, ko je dal razumeti, da bi učiteljem lahko pomagali, pa nočejo. S tem tudi klerikalci mej učitelji zadovoljnosti ne pospešujejo, da se vedno potegujejo, da bi duhovščina dobila mesta šolskih nadzornikov v svoje roke. Naj se pri tem še tako naglaša interes verske vzgoje, vendar vsakdo kmalu spozna, da klerikalce vodi le koristolovje in pa gospodstvaželjnost. Kaj da imajo učitelji od klerikalcev pričakovati, kaže pač pogled v Belgijo, kjer so klerikalci na stotine učiteljev kar zapodili in jih nadomestili s šolskimi brati in sestrami. To bi storili tudi pri nas, da je kaj tacega v njih močeh.

Žitna trgovina. Nasprotniki borze dolgo že zatrjujejo, žitna borza je kriva, da so žitne cene za kmeta tako neugodne. Nam se to zdi povse neopravičeno. Žitna borza pač more cene nakrat povišati ali pa ponizati, a stalno visocih ali nizkih cen vzdržati ne more, to je povse odvisno od produkcije. Če žita primankuje, mu bode cena poskočila, naj bi borzijanci na ceno še tako pritiskali. Da pa vender nareže konec tem vednim pritožbam proti žitni borzi, je nemški državni urad sklenil, da bodo slednji dan se naznanjale cene žita, kakeršne so dejanski na 35 najvažnejših žitnih trgoviših. Te cene se bodo brzojavile na vse strani, kakor se sedaj brzojavijo borzne cene. Priložnost bomo torej imeli, kmalu videti, kakšen upliv bode imela ta emancipacija v določevanju žitnih cen na borzi, če se bode vsled tega kmetijsko stanje zares kaj izboljšalo. Po našem mnenju bode stvar ugodna le za žitne trgovce, kar bodo imeli natančnejše podatke o resničnih žitnih cenah, da se bodo potem ravnali pri nakupovanju žita po deželi. Sedaj je borza zares semtertja jim skazila račune. Kmetje bodo pa žito prodajali po nizki ceni, kot so ga dosedaj, ako ne bode kupca, ki bi ga dražje plačeval.

Folnegovič. Poslanec Folnegovič je hotel odložiti svoj mandat, ker se je z obama frakcijama stranke prava nekaj sporekel. Te dni je pa dr. Folnegovič dobil od svojih volilcev zaupnico in zatorej misli obdržati svoj mandat. Govori se, da misli osnovati novo opozicijsko stranko, ki bi sicer se držala načel stranke prava, a bi vender bila zmernejša, kakor sta sedanji frakciji te stranke. To bi bila že osma opozicijska frakcija na Hrvatskem. Tako razcepljenje opozicijskih strank ja pač ljubo samo vladi in je gotovo, da je posreduo vlada pospešuje.

Pruski Poljaki. Nekateri nemški listi zahtevajo, da bi moral vsak Poljak jedno leto dalje služiti pri vojaki za kazen, če se ni naučil dobro nemščine pri vojaki. Poleg tega se pritožujejo ti

listi, da se več ne dajo priklade po 300 mark na leto nemškim učiteljem, ki prosijo za službo v poljskih krajih, da delujejo za ponemčenje Poljakov. Ti listi obžalujejo, da Nemčija nima dovolj odločne vlade, ki bi naredila konec poljstvu v Prusiji. Značilno je pa, da ti listi, ki zahtevajo tako kruto postopanje proti Poljakom, se vedno pritožujejo, da Rusija zatira Nemce.

Francoska vlada in klerikalci. Če tudi so klerikalci na Francoskem postali republikanci, vender si ne morejo pridobiti pri vladah zaupanja. Vsaka vlada, bodisi že radikalna ali zmernorepubličanska, se brani biti klerikalna. Poslednji čas je bilo več katoliških shodov v škofijskih palačah, ker vlada taci shodov drugod ni trpela. Sedanji pravosodni minister, ki vodi tudi bogočastvene stvari, je pa škofom strogo prepovedal, da nimajo dopuščati taci shodov v državnih poslopih, ki so jim odkazana za stanovanja. Klerikalci so zaradi tega jako jezni in prete sedanji vladi, da jo vržejo. To je tudi v njih moči, ako se pri kakem glasovanju zvežejo z radikalci v zbornici. Potem pa pride radikalna vlada, ki jim gotovo ne bode prijaznejša. Radikalna vlada bi pa zopet prišla s predlogo o novem progresivnem dohodninskem davku, katerega se pa posebno zelo boje klerikalni bogataši in škofje, ker bi se jim davki jako povišali. Klerikalci so torej prisiljeni zmernorepubličansko vlado podpirati, naj jim daje še take brce. Glavna stvar je pa, da francoski narod v veliki večini ni klerikalen in ima slednja vlada upati, da postane popularna, ako klerikalcem da kako brco.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 23. novembra.

— („Slovenčeva“ občutnost) radi opomb, ki so bile tiskane v našem listu ob priliki znane obsodbe dr. Tavčarjeve, je res neutemeljena. Kar smo tiskali, vse se je obračalo na po celi Ljubljani znano adresu, in na „Slovenčev“ stranko pri tem niti mislili nismo. Čemu tudi! Pri sodbah, ki prihajajo iz ljubljanskega okrajnega glavarstva nima ta stranka nič upliva, in če bi hotela po ti poti uničiti slovensko gledališče, bi ga ne mogla. Po ti poti hodijo vsi drugi faktorji, in te smo mislili. Zatorej naj se „kurati in kanoniki“ okrog „Slovenca“ potolažijo, v tem slučaju so nam delali oni krivico in ne mi njim! Samo ob sebi je umevno, da so pri tem poslužili se omenjeni gospodje izrazov kakor neum — nest i. t. d. Tem častitim ljudem je vsak „neumen“, kdor ne trobi v njihov rog. Ali gola tonzura še tudi ne daje polnega mirnika čiste pameti. V drugem pa je boljše molčati!

— (Repertoir slovenskega gledališča.) Jutri se bodo predstavljale tri jednotejanske jako komične igre, namreč Vilharjeva „Igra pike“, jako fina veseloigra, katera se je že mnogokrat predstavljala z najboljšim uspehom, dalje izvrstna burka „Krojač Fips“ in naposled velekomična opereta „Deset deklet, a za nobeno moža“. Prihoda predstava „Rigoletto“ bo v petek.

— (Slovensko gledališče) „Rigoletto“ je pri drugi predstavi dosegel še večji in sijajnejši uspeh nego pri premijeri in z njim so slavili zlasti predstavljalci glavnih ulog take triumfe, kakeršni so v nas kaj redki. Posebno je omeniti, da so nositelji prvih ulog, zlasti g. Noll, vse karakteristične strani svojih partij tako v pevskem kakor v igralškem oziru še pregnantnejše izražali, nego pri premijeri ter s tem pripomogli posamičnim prizorom do največjega efekta. Predstava je bila v vsakem oziru dovršena in je oduševljeno občinstvo prirejalo gospd. Ševčikov in gg. Raškoviču in Nollju burse ovacije, priznavalo pa tudi vrlino vseh drugih predstavljalcev, posebno gospd. Fedyczkowskega. Soglasna sodba je, da bo „Rigoletto“ še mnogokrat napolnil naše gledališče. V soboto je bilo gledališče razprodano, a mnogi niti vstopnic niso dobili.

— („V krvi“) Pisatelji realisti so vedno zajemali snovi svojim umotvorom iz resničnega življenja, a ravnali so se po načelu, katero so jim narekovali zakoni umetnosti in lastni takt, da naj ne popisujejo oseb tako, da bi ljudje kar s prsti za njimi kazali. Kdor nima toliko fantazije, da bi znal iz življenja zajeto snov primeru obdelati, kdor popisuje živeče osebe tako, da se čutijo užaljene, da jih vsakdo spozna in da njegovo delo vzbuja občno indignacijo, tisti nima več pravice, šteti svoje delo mej umotvora. Povest

„V krvi“, katero priobčuje „Ljubljanski Zvon“, je obudila tako indignacijo. V njej se popisujejo osebe in dogodbe tako, da vsakdo ve, za koga gre in popisujejo se na žaljiv način. Ker se občna nevolja zaradi tega spisa obrača zoper „Narodno tiskarno“, pooblastil nas je nje upravni odbor izjaviti, da ga ne zadene nobena krivda zaradi objave tega spisa in da sploh ne odobrava „beletristike“, v kateri se smešijo žive ali mrtve osebe.

— (Poštni in brzojavni urad) se je že preselil v novo palačo, kjer že danes vsi uradni oddelki uradujejo.

— (Javni shod) društva „Bodočnosti“ v sklenem salonu kazinske restavracije je bil včeraj popoldne jako dobro obiskan. Povabljeni so bili nanj tudi vsi deželni poslanci in sicer na dnevni red: „Volilna preosnova in prihodnje državnozbornske volitve“. Udeležila sta se shoda poslanca gg. Grasselli in dr. Majaron; poslanec dekan g. Kajdiž pa je poslal pismo, v katerem želi volilne preosnove „v blagor domovini, v korist kmetkega, obrtnega in delavskega stanu“. Poročevalec g. Kristan je v dolgem govoru dokazoval pravičnost in potrebo splošne, jednake, direktne in tajne volilne pravice, potem pa tudi razvijal socialno demokratično zastavo. Pritrjevanje je kazalo, da ogromna večina poslušalcev spada k „organizaciji“. G. Gostinčar je bral stališče krščanskih socialistov. Predno je g. Kristan repliciral, pozval je imenoma posl. dra. Majarona, ali more izjaviti, da bodo poslanci narodne stranke delovali na uvedbo direktne in tajne volitve. Poslanec je torej vstal ter se, češ, da je prišel samo poslušati, omajil na izjavo, da se je sam že pred svojimi volilci v Idriji javno izrekel za uvedbo direktne in tajne volilne pravice, da v imenu ostalih narodnih poslancev sicer ne more izjavljati, misli pa, da bodo istotako zanjo delovali, ker se je stranka za to že izrekla na shodih zaupnih mož in „Slov. društva“. To je shod vzel zadovoljno na znanje. Koncem svojega drugega govora je g. Kristan predlagal resolucijo, naj se „Bodočnost“ obrne do vseh slovenskih državnih poslancev, da zahtevajo sklicanje deželnih zborov pred državnozbornskimi volitvami, in pa do vseh treh deželnizbornskih klubov, da v prih. deželnem zboru takoj sklenejo uvedbo direktne in tajne volilne pravice. Obe resoluciji sta bili mej bučnim odobravanjem vzprejeti.

— (Pevskega društva „Ljubljane“ Martinov večer) je presegel vse pričakovanje. Gostilniški prostori (ob Tržaški cesti) „Narodnega doma“ so bili natlačeno polni. Veliko obiskovalcev ni došlo prostora in so se isti ali vrnili ali se posedli na prostore na desni strani restavracije, kjer je pel slavni ženski kvartet „Struna“ ter žel zasluženo priznanje. Vsi moški zbori peli so se pod vodstvom gosp. prof. Gerbiča jako priznано. Gosp. Josip Pavšek imel je zopet svoj dan in se v „Naši zvezdi“ zvoval izkazal jako nadarjenega solista. Civilni orkester „ad hoc“ iznenadil je kar najprijetnejše navzočnike in igral več komadov povsem dobro. Dokaz glasno priznanje, ki je sledilo sleherni točki. Čula se je tem povodom želja, naj bi se vendar zopet ustanovila civilna godba, ki je v Ljubljani neobhodno potrebna. Društvo „Ljubljana“ je s tem večerom tako v gmočnem kakor v moralnem oziru doseglo lep uspeh.

— (Družba sv. Cirila in Metoda) je naročila posebne vrste svinčnikov, kateri se imenujejo „svinčniki družbe sv. Cirila in Metoda“. Danes so došli prvi izvedi.

— (Uvažanje in skladanje stavbenega materiala na trnovskem pristanu) Piše se nam: Skladalci stavbenega materiala že ne poznajo ni kakih „teritorijalnih mej“ več; radnje dati jim že ne zadostuje več stari razvoženi in razorani prostor, zdaj skladajo material že tja do Jelovškovega skladišča za opeko. V kakem stanu je vsled tega ob dežju ondotna „cesta“, ve vsakdo, kdor mora tam hoditi. Prosimo nujno pomoči.

— (Državno podporo) v znesku 1400 gld. je obljubilo poljedelsko ministerstvo za napravo vodnjaka v občini Velika Račna v ljubljanski okolici.

— (Iz Novega mesta) se nam piše: Za razpošiljanje „Slovenca“ naročiti se bo moral na „Dol. železnici“ poseben vlak, ne zaradi tega, ker prihaja na Dolenjsko „Slovenec“ v obilnem številu, temveč iz nekega drugega vzroka. Poslušajte! Župnik iz Podgrada dobi pošto iz Novega mesta po selu. Ta sel spravi vso pošto za Podgrad v torbo in vzame seboj seveda tudi, ker ni samo župnikov sel, učiteljev „Slov. Narod“. Župnik Česen izjavil je vsled tega, ko je o tem zvedel, da „Slovenca“ več ne vzame, dokler — se bo prenašal v isti torbi, kakor „Slov. Narod“. Torej poseben vlak za „Slovenca“ na Dolenjsko, ali pa vsaj poseben vagon, da ne bo „Slovenec“ od „Slov. Naroda“ okužen, na katero nevarnost podgrajski župnik dozdaj še — uverjen — misli ni!

— (Kdo postane deželni sodni predsednik v Celovcu?) „Neue Fr. Pr.“ javlja, da je kandidat za to mesto dvorni svetnik pri najvišjem sodišču dr. Friderik Perko.

— (Prazgodovinske najdbe) Tržaški listi poročajo, da so ljudje blizu Lovrane v Istri na

nekem hribu razkrili prazgodovinski nasip, v katerem so našli mnogo prazgodovinskega orodja in nakitja.

— (Okrađena pošta) Neznani zlikovci so iz poštne urada v Torreju blizu Poreča odnesli železno blagajnico, v kateri se je hranila precejšnja svota. O zlikovcih doslej ni sledu.

* (Odlikovanje.) Na mejnarodni lekarniški razstavi v Pragi je dobila družba „Český akciový pivovar v Č. Budějovicích“ najvišje odlikovanje, državno srebrno svetinjo in častni diplom in sicer za svoje pivo. To pivo iz te pivovarne se toči tudi v ljubljanskem „Narodnem domu“.

* (Tunel pod morjem) Italijanski inženir de Johannes je izdelal in razstavil načrt tunelu, kateri naj bi se napravil pod morjem in kateri naj bi vezal otok Sicilijo s Kalabrijo, in sicer s krajem Aspromonte, ležečem na najjužnejšem koncu laškega škornja. Troški za ta tunel bi znašali 700 milijonov gold.

* (Povodnji v Srbiji) so napravile velikanško škodo. Celi okraj so poplavljeni in ljudstvo v najobupnejšem položaju, ker je voda razrdla vsa poslopja in uničila vse poljske prideleke.

* (Sežiganje mrličev) Veliki svet švicarski je bil sklenil uvesti fakultativno sežiganje mrličev. Klerikalci, katerih je tudi v svobodni Švici nekaj, so že po konci, in agitujejo na vso moč zoper ta sklep.

* (Žalosten konec) Minoli teden je vrgla Donava blizu Požuna žensko truplo na kopno. Truplo je bilo že močno razjedeno, a krog vrata je imelo verižico, na kateri je visel majhen medaljon. Ta je pomagal, da se je truplo agnosciralo in razkril celo tragedijo. Samomorilka je bila hči jako imovitega fabrikanta na severnem Českem. Imela je izredno krasen glas in nepremagljivo veselje za gledališče. Ker so jej prvi dunajski strokovnjaki svetovali, naj se posveti operi, se je za to odločila. Toda stariši so ugovarjali in ker se ni udala, ker je šla na Dunaj, jo je oče zavrgel in mati, omenjena malomeščanka, se je uklonila njegovim volji. Klara — tako se je zvala dekle — si je na Dunaju z veliko težavo služila kruh, zajedno pa se skrbno pripravljala na svojo gledališko karijero. Dobro se jej ni godilo, a bila je preveč ponosna, da bi bila dona prosjačica miloščine, hotela si je iz lastne moči pomoči. Na svojih potih po hišah, kjer je učila bogataške paglavce igrati na glasovir se je vsled nezadostne obleke in slabih čevljev tako prehladila, da je dobila katar v grlu. Šla je v bolnico. Tam so jo izlečili, a ko je bila zdrava, sotudi konstatovali, da je izgubila, kar je bila nje nadeja, nje bodočnost, da je izgubila glas. To je gnalo dekle v obup in ker se ni mogla odločiti, da bi prosila trdega očeta odpuščanja, šla je — v smrt.

* (Najnovejši učni zavod,) pravi plod emancipacijskega gibanja naše dobe, se je ustanovil v Mladu. V tem zavodu se bodo učneke poučevali o misterijah zakonskega življenja. Na tej najvišji dekliški šoli se bo seveda največ pozornosti posvečevalo higijeni, a učilo se bo tudi vzgojeslovje in italijansko rodbinsko pravo. Predavanja so dvakrat na teden, a pristop imajo le žene in dekleta stare nad 17 let.

Slovinci in Slovenke! ne zabite družbe sv. Cirila in Metoda!

Darila:

Uredništvu našega lista je poslal: Za družbo sv. Cirila in Metoda: Gosp. Edvard Cerkjak, občinski tajnik v Cerknici, 4 krone 58 vin. za pobita okna Velikovske šole, kot nasledek prepira mej 4 kvartali, darovan od istih. Bog in narod! Živeli rodoljubni darovalci in njih nasledniki!

Književnost.

— Pripovetke gospodarstvenog sadržaja. Po Marcelu Čeharlotu pohvatil je to slavno knjigo Milan Kresić, izdala pa jo je Dionička tiskarna v Zagrebu. Knjiga obsega cela vrsto jako zanimljivo pisanih povestij, v katerih se obrazlagajo in zagovarjajo liberalno-doktrinarni gospodarski nauki. Cena izvodu 50 kr.

Brzojavke.

Dunaj 23. novembra. Celo ministerstvo je imelo daljše posvetovanje s klubovimi načelniki glede predloge o uredbi uradniških plač. Vlada je iz začetka zahtevala, naj zadobi uredba veljavo šele potem, kadar bo obnovljena pogodba z Ogersko, toda proračunski odsek je bil na predlog dra. Beera sklenil, naj stopi že 1. julija 1897. v veljavo. Vlada se temu zoperstavlja in zahteva, naj se v zakonu pove, da zadobi veljavo na dan razglasitve. Ako obvelja to, je regulacija uradniških plač odložena za dlje časa, kajti vlada ne bo

zakona razglasila, dokler ne obnovi pogodbe z Ogersko.

Dunaj 23. novembra. V soboto zvečer se je sešel ministerski svet ter se posvetoval o velevažnih rečeh. Včeraj popoldne je o sklepih tega posvetovanja grof Badeni poročal cesarju. Jutri se odpelje cesar v Budimpešto.

Gradec 23. novembra. Iz raznih krajev na Štajerskem in na Koroškem se poroča, da so se tam primerili potresi.

Budimpešta 23. novembra. Vzlic vladni prepovedi uprizorili so socialistični delavci obhod in hrupno demonstrirali za splošno volilno pravico. Policija je demonstrante razguala z orožjem in mnoge oseb artovala.

Pariz 23. novembra. „Paix“, čigar zveze s političnimi in diplomatičnimi krogi so znane, javlja, da sta ruski car Nikolaj in predsednik Faure rusko francosko alijantno pogodbo podpisala, ko je bil car v Parizu, in da se ta pogodba v kratkem razglasi.

Narodno-gospodarske stvari.

— Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani. (Dalje.) Pri samodejnih plavčnih priravnih se pripeti, da ne delujejo pravilno in iz rezervarja vodo ali nepretrgoma izpuščajo ali iztok poplavloma zapirajo, ne da bi mogel monter na sicer breznapačni opravi napake najti. Dogaja se namreč, da pri isti opravi v 3. nadstropju plavec pravilno deluje, v 1. nadstropju ali v pritličju pa poplavloma odgove. To se za egalatelj dogaja, ker so bili plavci za določen pritisk monterani, pritisk pa v različnih nadstropjih lahko difruje za 1½ atmosfere. Plavec se mora zategadelj v naprej za njemu določen pritisk in z ozirom na mesto, kjer se rabi, napraviti. Nedostatki, ki lahko nastanejo vsled montaže pri vodovodnih cevih, so pri plinovodih še škodljivejši in morejo še lažje nastati, ker znaša pritisk, ki upliva na plin v cevovodu, le 8 do 10 delov običajnega vodovodnega pritiska. Pri vodovodih je potreba, da ve obrtnik, kakšnega kalibra je treba za priklpe pri hišah z ozirom na pritisk, ki obstaja za napravo, da stranke ne trpe škode. Iztočne pipe so za različnih pritisk različno narejene. Mora se torej vedno prava konstrukcija izbrati, ker pri vodovodih ob velikem pritisku vsled sunkov jako lahko nastanejo poškodbe na cevni mreži. Polagalec cevi mora imeti jasne pojme o odpornosti materialij in o uplivi pritiska, ki se navedno zaznamuje v atmosferah. Često se pa dogodi, da monter ne ve, kako dejansko učinkuje v atmosferah izraženi pritisk na ploščinsko jednoto npr. p. j. Ča bi se zahtevalo tudi dokazilo teoretiške sposobnosti, dosegli bi teoretiško in praktičsko izšolano osebo in težko bi se dogajali taki slučaj, kakor zgorej omenjeni. Ker imajo v zadnjem času ne samo mesta, ampak tudi vasi vodovode, in se mnoge vasi prizadevajo pridobiti si jih, se jako potrebuje teoretiško in praktičsko izšolanih polagalec cevij. Taki bi se vzgajali v stavbenih in strojnih šolah, omenjenih v zgoraj navedenem minister-skem ukazu, če bi se uvedel v njih obvezni strokovni pouk. Odsek torej predlaga: Častita zbornica blagovoli v zgornjem zmislu izreči svoje mnenje na c. kr. trgovsko ministerstvo. — Predlog se sprejme.

VI. Podpredsednik Anton Klein poroča o zborničnem proračunu za l. 1897. Potrebščina znaša, ne glede na 25% klagajnično zalogo, 9103 gld. in se je proti oni za l. 1896 proračunjeni vsoti 8946 gld. za 157 gld. zvišala. Potrebščina se je morala zategadelj zvišati, ker se je moral vsled že poprej sklenjenih sklepov donesek za obrtni pouk od 1900 gld. zvišati na 2200 gld., ker se je moralo pisarniško osebje pomnožiti radi dela pri vodstvu obrtnega katastra, in bodo radi sledajega tudi pisarniške potrebščine in tiskovni troški večji. V pokritje potrebščine v znesku 9103 gld. in 25% klagajnične zaloge v znesku 2275 gld., katera se deloma pokrije iz blagajničnega ostanka, katerega je pričakovati, je treba 3% naklada, ki bi 10.578 gld. 75 kr. znašala. Odsek predlaga zategadelj: 1) Zbornica potrdi ta troškovi proračun. 2) V pokritje potrebščine za l. 1897 naj se ukrene pobiranje 3% naklade od pridobnine in dohodnine z izvanredno doklado vred onih trgovcev in obrtnikov, ki imajo pravico v zbornico voliti. 3) Proračun je potom c. kr. deželne vlade predložiti Nj. ekselenci gosp. trgovskemu ministru v odobritev. — Predlogi se sprejme.

VII. Zbornični svetnik Avgust Škaberna poroča, da je c. kr. dež. vlada v zmišlu § 5 ministerskega ukaza z dne 2. novembra 1896, drž. zak. št. 181, v poročilo poslala prošnjo Edvarda Schmarde imetnika koncesijovanega potovalnega zavoda v Ljubljani. Obrtna opravila, na katera se more raztezati obrat potovalnih zavodov, so po gorenjem minister-skem ukazu ta le: a) Izdajanje voznih (voznih listov) domačih in inozemskih železnic kakor so: voznice za navadne vožnje, za vožnje tje in nazaj, za potovanje v okrogu itd.; b) izdajanje nakaznic za mesta v spalnih vozovih po železnicah; c) izdajanje voznih kajutnic (kajutnih listkov) za domače in inozemske pomorske in notranje vodovje name-

(Dalje prih.)

5 (3202-3)

V deželni bolnici.

Lasnina in tisk „Národne Tiskarne“.